

**UCHWAŁA NR XV/133/2012
RADY MIEJSKIEJ W TYKOCINIE**

z dnia 20 lutego 2012 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar
Przemocy w Rodzinie w Gminie Tykocin na lata 2012- 2017**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591; zmiany z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806; z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457; z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337; z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218; z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458; z 2009 r. Nr 52, poz. 420, Nr 157, poz. 1241; z 2010 r. Nr 28, poz. 142, Nr 28, poz. 146, Nr 40 poz. 230, Nr 106, poz.675; z 2011r. Nr 21 poz. 113, Nr 117 poz. 679, Nr 134 poz. 777, Nr 217 poz. 1281, Nr 149 poz. 887) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493; zmiany z 2009 r. Nr 206, poz. 1589; zmiany z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 125, poz. 842; zmiany z 2011 r. Nr 149, poz. 887), Rada Miejska w Tykocinie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Tykocin na lata 2012 - 2017, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Tykocina.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Program

Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie gminy Tykocin na lata 2012 – 2017

Wstęp

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493) nakłada na samorządy gmin następujące zadania:

- tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

Konieczność podejmowania działań zapobiegających przemocy w rodzinie wynika również z zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.).

Celem polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań aspołecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową. Program zawiera szczegółowe cele, które będą realizowane i odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

Część opisowa Programu zawiera zasadnicze informacje na temat zjawiska przemocy w rodzinie, ważne dla zrozumienia oraz opracowania działań w zakresie profilaktyki oraz działań naprawczych w obszarze przemocy w rodzinie.

Część diagnostyczna przedstawia rozmiar zjawiska przemocy w rodzinie na terenie naszej gminy w oparciu o dane pozyskane z Komisariatu Policji w Tykocinie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tykocinie oraz dokumentów będących w posiadaniu Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tykocinie. Przedstawione zostały ponadto zasoby kadrowe, instytucjonalne, a także potrzeby na płaszczyźnie pracy z rodzinami doświadczającymi przemocy.

Część opisowa

Przemoc to wykorzystywanie swojej przewagi nad drugim człowiekiem.

Mamy z nią do czynienia wówczas, gdy osoba słabsza poddawana jest przez dłuższy czas negatywnym działaniom osoby lub grupy osób silniejszych.

Psychologiczna perspektywa przemocy domowej zwraca uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, ukazuje mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji między sprawcą a ofiarą. Psychologiczne zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę przy pomaganiu ofiarom w wyzwalaniu się od przemocy.

Przemoc w rodzinie:

- jest zjawiskiem wynikającym z działania człowieka – działanie lub zaniechanie działań jest dokonywane przez jednego członka rodziny przeciwko pozostałym,
- jest procesem, gdyż nie pojawia się znienacka i tworzy cykle,
- ma tendencje do powtarzania się i rzadko jest jednorazowym epizodem,

- jest intencjonalna – zmierza do osiągnięcia jakiegoś celu,
- wykorzystuje przewagę sił, uniemożliwiając samoobronę i opiera się na władzy i kontroli, dominacji i uległości,
- narusza prawa i dobra osobiste krzywdzonego członka rodziny,
- powoduje szkody i cierpienie u osób, których dotyka.

Formy przemocy

przemoc fizyczna – to agresywne zachowanie skierowane przeciwko ciału ofiary, mogące prowadzić do bólu i fizycznych obrażeń. Przemoc ta może wystąpić w dwóch postaciach: czynnej i biernej. Forma czynna to poszturchiwanie, szczypanie, popychanie i odpychanie, potrząsanie, ściskanie, szarpanie, gryzienie, kopanie, bicie przedmiotami oraz użycie broni. Natomiast forma bierna przejawia się w zakazach mówienia, chodzenia, załatwiania potrzeb fizjologicznych lub w zamknięciu w areszcie domowym.

przemoc psychiczna – to zazwyczaj przemoc werbalna, wywołująca emocjonalny ból lub cierpienie, co często wynika z poczucia poniżenia i zagrożenia, które powodują uległość.

przemoc ekonomiczna – przejawia się niezaspokajaniem podstawowych potrzeb rodziny, odbieraniem zarobionych pieniędzy lub poprzez uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej.

przemoc seksualna – wymuszenie pożycia seksualnego lub nieakceptowanych i niechcianych przez ofiarę praktyk seksualnych w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy.

zaniedbanie – stan ciągłego niezaspokajania podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych osób zależnych.

Przemoc fizyczna, psychiczna, ekonomiczna i seksualna – mogą współistnieć lub każda z nich może występować osobno. Adresatami przemocy domowej są najczęściej kobiety, dzieci, osoby starsze lub niepełnosprawne. Bywa też, że przemocą dotknięci są również mężczyźni.

Fazy cyklu przemocy

Żeby lepiej zrozumieć dlaczego osobom doznającym przemocy tak trudno zmienić swoją sytuację, ważne jest przyjrzenie się specyfice relacji między osobą stosującą przemoc, a ofiarą. Zdecydowana większość osób nie doświadcza przemocy w sposób ciągły, gdyż przemoc ma tendencję do powtarzania się według określonego schematu. Istnieją cykle przemocy, które pozwalają wyjaśnić zachowanie osób doznających przemocy oraz zrozumieć pojawiający się w ich zachowaniu syndrom wyuczonej bezradności.

W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- **faza narastającego napięcia** – charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych, jest początkiem cyklu.
- **faza ostrej, gwałtownej przemocy** – to wybuch gniewu i wyładowanie agresji, która może zagrażać zdrowiu i życiu ofiary.
- **faza „miodowego miesiąca”** – w trakcie której sprawca wyraża swoją skruchę, okazuje żal, obiecuje poprawę, zachowuje się tak jakby przemoc nigdy nie miała miejsca.

Skutki przemocy w rodzinie

Przemoc może spowodować oprócz szkód fizycznych również trwale i rozległe następstwa w psychice człowieka. Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko ci, którzy są ofiarami, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy, najczęściej dzieci.

Konsekwencje doświadczania przemocy to :

- obrażenia ciała,
- wzrost częstości objawów związanych ze stresem (bole głowy, żołądka),
- przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój,
- niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji,
- zmienność nastrojów, decyzji,

- lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena,
- kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją,
- zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, przyzwyczajanie się do przemocy.
- życie w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia,
- brak poczucia bezpieczeństwa i stabilności,
- liczne schorzenia psychosomatyczne,
- trudności w kontaktach z rówieśnikami.

Spoleczne konsekwencje doświadczania przemocy

Konsekwencje stosowania przemocy ujawniają się często po długim czasie, w okresie dorastania albo już w dorosłym życiu. Skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego np. poprzez trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków, itp. Zachowania przemocowe są dziedziczone i powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie jako elementy wpisane w rolę kobiety. Przemoc domowa jako siła niszcząca cały system rodzinny niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się niosąc konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa.

Prawo wobec problemu przemocy w rodzinie

Przemoc domowa jest przestępstwem. Podstawowym przepisem prawa karnego, związanym z zagadnieniem przemocy w rodzinie, jest **art. 207 kk – przestępstwo znęcania**. Przewiduje on karę za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą, małoletnią, nieporadną, zależną.

Od 2005 roku funkcjonuje **ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie**, która określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz osób stosujących przemoc. Ustawa zobowiązuje osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o występowaniu przemocy w rodzinie, do niezwłocznego zawiadomienia o tym Policji lub Prokuratora. Ustawa ta umożliwia również stosowanie, w toku postępowania, wobec osób podejrzanych, specyficznych środków ograniczających możliwość ich kontaktu z pokrzywdzonymi.

Część diagnostyczna

Skala zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Tykocin

Od problemu przemocy nie są wolne również rodziny zamieszkujące gminę Tykocin. Należy jednak podkreślić, że przemoc w rodzinie jest zjawiskiem trudnym do zbadania, ze względu na fakt, że dotyczy najbardziej intymnej sfery życia człowieka. Większość przypadków przemocy nadal nie jest ujawniana. Zjawisko to przez wiele lat było zaniebywane, a podejmowane działania miały jedynie na celu odizolowanie ofiary od sprawcy. Istnieje zatem potrzeba podejmowania kompleksowych działań skierowanych do ofiar przemocy w rodzinie jak również osób stosujących przemoc.

Analiza problemów społecznych na terenie Gminy Tykocin

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest dokonanie analizy problemów społecznych w gminie z uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie. Gminę Tykocin zamieszkuje 6.587 mieszkańców (stan na dzień 31.12.2011 r.). Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białymstoku (na dzień 31.12.2011 r.), wynosiła 254 (w tym K-104, M-150).

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Tykocinie za 2011 r. wynika, że 230 rodzin objętych było pomocą społeczną, dla 259 rodzin udzielono pomocy w formie pracy socjalnej. Ze statystyk policyjnych wynika, że na terenie gminy w roku 2011 przeprowadzono 27 interwencji domowych w większości związane z przemocą w rodzinie oraz założono 5 „Niebieskich Kart”. Choć zjawisko przemocy istnieje i stale wzrasta, widoczna jest niechęć ofiar przemocy do uruchamiania procedury „Niebieskiej Karty”, której głównym celem jest rozpoznawanie przemocy i usprawnianie pomocy oferowanej przez przedstawicieli

różnych sił w środowisku lokalnym oraz tworzenia warunków do systemowego i interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną. Trudno jest w sposób jednoznaczny określić wielkość zjawiska przemocy na terenie gminy w związku z występowaniem przemocy ukrytej, czyli toczącej się w rodzinie ale nieujętej w statystykach z powodu braku wiedzy na ten temat.

000 Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tykocinie wynika, że w 2011 r. wpłynęły 4 wnioski w sprawie objęcia leczeniem odwykowym. Z osobami tymi zostały przeprowadzone rozmowy motywujące do podjęcia leczenia oraz zostały one skierowane do punktu konsultacyjnego na rozmowę z terapeutą uzależnień.

Cele Programu

- minimalizacja zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Tykocin,
- interweniowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
- rozszerzenie pomocy i ochrony dla ofiar przemocy w rodzinie.

Formy realizacji celów:

- diagnoza zjawiska przemocy na terenie Gminy Tykocin,
- budowa lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy,
- podnoszenie kwalifikacji służb i pracowników instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Program jest spójny z Programami :

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy, w Rodzinie,
- Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007-2013,
- Gminnym Systemem Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną na lata 2007-2013,
- Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii na 2012 rok.

Program będzie realizowany w oparciu o akty prawne wyszczególnione we wstępie.

Zasoby Gminy Tykocin w zakresie realizacji Programu

Wykwalifikowana kadra instytucji działających na rzecz rodziny:

- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tykocinie,
- Posterunek Policji w Tykocinie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tykocinie,
- Placówki Oświatowe Gminy Tykocin,
- Centrum Kultury, Sportu i Turystyki Ziemi Tykocińskiej w Tykocinie,
- Niepubliczny ZOZ w Tykocinie,
- Kościół,
- Społeczność lokalna.

Czynniki gwarantujące właściwą realizację Programu:

- współpraca z samorządem gminnym,
- wsparcie rodzin zagrożonych patologiami,
- znajomość środowiska,
- współpraca służb i instytucji na terenie gminy.

Zagrożenia w realizacji zadań:

- brak współpracy rodziny w zakresie przezwycięzania przemocy,
- stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy w rodzinie,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- uzależnienie od alkoholu i współuzależnienie członków rodziny,
- zbyt mała współpraca interdyscyplinarna,
- brak motywacji ekonomicznej dla członków zespołu interdyscyplinarnego.

Realizacja celów Programu

Cel 1

Minimalizacja zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Tykocin.

Działania:

1. Określenie w drodze uchwały trybu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

Realizator działania:

- Rada Miejska w Tykocinie

2. Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Tykocin.

Realizator działania:

- Burmistrz Tykocina,

Zadania zespołu interdyscyplinarnego:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań,
- podejmowanie działań profilaktycznych w środowiskach zagrożonych przemocą,
- inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą,

udział w działaniach edukacyjno-informacyjnych

3. Współpraca w ramach zespołu interdyscyplinarnego, w skład którego wchodzi przedstawiciele następujących instytucji:

- Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tykocinie,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tykocinie,
- Zespołu Szkół i Przedszkola w Tykocinie,
- Posterunku Policji w Tykocinie,
- Niepublicznego ZOZ w Tykocinie,
- Sądu Rejonowego w Białymstoku.

4. Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy:

- szkolenia na temat przemocy,
- prowadzenie kampanii zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży w zakresie ograniczenia oglądania przemocy w telewizji, grach komputerowych,

- wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujące zachowania nieagresywne,
- organizowanie spotkań edukacyjnych dla mieszkańców, np. w świetlicach wiejskich,
- dystrybucja ulotek i informacji na temat przemocy i jej skutków,
- organizowanie konkursów, np. plastycznych, wśród dzieci i młodzieży w zakresie zapobiegania przemocy.

Podmioty realizujące działanie :

- Zespół Szkół i Przedszkole w Tykocinie,
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tykocinie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tykocinie,
- Policja ,
- Centrum Kultury, Sportu i Turystyki Ziemi Tykocińskiej w Tykocinie,
- Kościół.

Cel 2

Interweniowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działania:

1. Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w Białymstoku o nałożenie obowiązku podjęcia leczenia odwykowego.
2. Izolowanie sprawców od ofiar.
3. Udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych.
4. Przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu, stosującymi przemoc.

Podmioty realizujące działanie:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny.

Cel 3

Rozszerzenie pomocy i ochrony dla ofiar przemocy w rodzinie.

Działania:

1. Udzielanie informacji dotyczącej:
 - możliwości udzielenia schronienia osobom dotkniętym przemocą w ośrodkach interwencji kryzysowej,
 - możliwości wykonania obdukcji,
 - praw osób będących ofiarami przemocy.

Podmiot realizujący działanie:

- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tykocinie.
2. Prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy:
 - procedura „Niebieskiej Karty”,
 - informowanie o podejmowanych działaniach przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego.

Podmioty realizujące działanie:

- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tykocinie,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

- Policja,
- Przedstawiciele oświaty,
- Przedstawiciele służby zdrowia.

3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

Podmioty realizujące działanie:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tykocinie,
- Policja,

Oczekiwane efekty programu:

- diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie,
- wzrost wrażliwości społecznej wobec aktów przemocy w rodzinie,
- podwyższenie kwalifikacji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie,
- ułatwienie dostępu do profesjonalnej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie,
- wzrost skuteczności oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie,
- zredukowanie skutków psychologicznych wynikających z przemocy,
- wzmożenie poczucia bezpieczeństwa członków rodzin doświadczających przemocy,
- wyuczenie asertywnych zachowań przez osoby i rodziny zagrożone lub dotknięte zjawiskiem przemocy domowej.

Monitoring

Podmioty realizujące zadania wynikające z realizacji Programu składają sprawozdania do dnia 31 stycznia każdego roku do Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tykocinie. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tykocinie do dnia 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Miejskiej sprawozdanie z realizacji Programu.

Finansowanie Programu

Program będzie finansowany ze środków Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tykocinie oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.